

RESEARCH ARTICLE / ARAŞTIRMA YAZISI

The Adaptation Study for Political Leader Assessment Scale to Turkish

Siyasi Lider Değerlendirme Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması Çalışması

Gökçe Özkılıççı¹, Nihal Mamatoğlu²

Abstract:

The main purpose of the current study is to investigate the Turkish adaptation of the Political Leader Assessment Scale, which is designed by Cohen et al. (2004) and its validity and reliability. In this study, while remaining true to the original research; While creating the election declarations of leaders, arrangements have been made to accommodate statements appropriate to the Turkish culture. The sample consists of 112 participants who study in a private university located in Istanbul. The Political Leader Assessment Scale (PLAS) includes election speeches from three different political leaders (charismatic leader, task-oriented leader, relationship-oriented leader). There is a five-item measure under each declaration to make separate evaluations for each leader. At the end of the study, separate factor analyzes were performed for the scales under each leadership statement, and it was found that the scales had a unidimensional factor structure. Item-test correlations are calculated for reliability studies, furthermore, to test the criterion-related validity the Basic Personality Traits Inventory developed by Gençöz and Öncül (2012) was used. Findings obtained at the end of the analysis revealed that the Turkish version of the PLAS is a valid and reliable tool that has been demonstrated empirically.

Keywords: Political Leadership Styles, Charismatic Leadership, Task-Oriented Leadership, Relationship-Oriented Leadership, Scale Development.

¹Asst. Prof. Gokce Ozkilicci, Istanbul Yeni Yuzyil University, İstanbul- Turkey, Faculty of Sciences and Literature, Department of Psychology, E.mail: gokceozk@gmail.com Orcid Id: <https://orcid.org/0000-0002-6451-7952>

²Prof. Dr. Nihal Mamatoglu, Abant Izzet Baysal University, Bolu-Turkey, Faculty of Sciences and Literature, Department of Psychology, Orcid Id: <https://orcid.org/0000-0003-1375-6782>

Address of Correspondence/Yazışma Adresi: Istanbul Yeni Yuzyil University, Maltepe Mahallesi, Yılanlı Ayazma Caddesi, No: 26 P.K. 34010 Cevizlibağ / Zeytinburnu / İstanbul- Turkey, Faculty of Sciences and Literature, Department of Psychology, E.mail: gokceozk@gmail.com

Date of Received/Geliş Tarihi: 09.07.2020, **Date of Revision/Düzelme Tarihi:** 02.10.2020, **Date of Acceptance/Kabul Tarihi:** 12.10.2020, **Date of Online Publication/Çevrimiçi Yayın Tarihi:** 26.10.2020

Citing/Referans Gösterimi: Özkılıççı, G., Mamatoğlu, N. (2020). The Adaptation Study for Political Leader Assessment Scale to Turkish, *Cyprus Turkish Journal of Psychiatry & Psychology*, 2(3): 163-170

© 2020 The Author(s). Published by Cyprus Mental Health Institute / Cyprus Turkish Journal of Psychiatry and Psychology (www.ktpdergisi.com). This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution 4.0 license which permits use, sharing, adaptation, distribution and reproduction in any medium or format, provided the original work is properly cited and is not used for commercial purposes. <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

Özet:

Bu çalışmanın temel amacı Cohen ile arkadaşları (2004) tarafından geliştirilen Siyasi Lider Değerlendirme Ölçeği'nin (SLDÖ) Türkçeye adaptasyonu için yapılan geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarını sunmaktır. Bu çalışmada, orijinal çalışmaya sadık kalmakla beraber; liderlerin seçim beyannameleri oluşturulurken Türk kültürüne uygun ifadeleri barındıracak şekilde düzenlemeler yapılmıştır. Çalışma örneklemini İstanbul'da bulunan bir vakıf üniversitesinde eğitimine devam eden 112 katılımcıdan oluşmaktadır. Siyasi Lider Değerlendirme Ölçeğinde, üç farklı siyasi liderin (karizmatik lider, görev odaklı lider, ilişki odaklı lider) seçim konuşmaları yer almaktadır. Her bir lider için ayrı değerlendirme yapmak üzere her bir beyannamenin altında beş maddelik bir ölçek bulunmaktadır. Araştırma sonunda her bir liderlik beyannamesi altındaki ölçekler için ayrı ayrı faktör analizleri gerçekleştirilmiş ve ölçeklerin tek faktörlü bir yapıya sahip olduğu görülmüştür. Ölçek iç güvenirliliğine madde test korelasyonları ile bakılmış, ayrıca ölçeğin ölçüt bağıntılı geçerliğini test etmek için Gençöz ve Öncül (2012) tarafından geliştirilen Temel Kişilik Özellikleri Ölçeği (TKÖÖ) kullanılmıştır. Yapılan analizler sonunda elde edilen bulgular SLDÖ'nin Türkçe versiyonunun psikometrik özellikleri görgül olarak ortaya konulmuş geçerli ve güvenilir bir araç olduğunu ortaya koymuştur.

Anahtar Kelimeler: Siyasi Lider Stilleri, Karizmatik Liderlik, Görev Odaklı Liderlik, İlişki Odaklı Liderlik, Ölçek Geliştirme.

Giriş

“Liderlik dünyada en çok gözlenen ve en az anlaşılınan olgu” olması nedeniyle pek çok disiplin tarafından ele alınan bir konudur (Anderson ve ark., 2009). Bu disiplinlerin başında felsefe, psikoloji, siyaset bilimi, tarih, iletişim ve halkla ilişkiler gelmektedir. Özellikle politik alanda liderlik konusu pek çok bilim insanı tarafından en önemli hususlardan biri olarak nitelendirilmektedir (Young, 1991). Özellikle de yirminci yüzyılın sonlarında liderlik çalışmaları hem moda hem de önemli bir çalışma alanı haline gelmiştir (Kellerman, 2012).

Elgie (1995), siyasi liderliği “liderler ve karşı karşıya oldukları liderlik ortamı arasındaki etkileşimin ürünü” olarak tanımlamaktadır. Liderlik stili ise, liderlerin, çevrelerinde bulunan kişilerle olan etkileşimlerini nasıl yapılandırdıklarını ve bu etkileşimleri yönlendirmek için kullandıkları normları, kuralları ve ilkeleri ifade etmektedir (Hermann, 2005). Benzer durumlarda farklı liderlik davranışlarının karşılaştırılması, liderlerin düşüncelerinin ve uygulamalarının vatandaşların hayatlarında nasıl etkiler yarattığını göstermesi açısından önemlidir (Rhodes ve Hart, 2014). Siyasi liderlikle ilgili çok kapsamlı bir alanyazın olduğundan lider stillerinin sınıflandırılmasında pek çok sınıflandırmaya rastlanmaktadır (Bowers ve ark., 2017; Eagly ve ark., 2003; Kaarbo ve Hermann, 1998; Morrell ve Hartley, 2006). Bu çalışma kapsamında 3 liderlik stili ele alınacaktır. Bunlar; karizmatik, görev odaklı ve ilişki odaklı liderlik stilleridir. Karizmatik liderlik ile ilgili çalışmalar Weber'e kadar uzanmaktadır. Liderliğin temelinde, takipçilerin lidere atfettikleri davranışlar ve liderin takipçilerinde ortaya çıkardığı güçlü duygusal uyarılmalar yatmaktadır (Cherulnik ve ark., 2001). Karizmatik liderler, kendilerinin ve misyonlarının olağanüstü olduğu izlenimini uyandıran davranış ve eylemlerle birlikte, ilham veren bir vizyon yaratma ve bu vizyonu takipçilerine aktarma yetenekleri açısından diğer liderlerden ayrılmaktadırlar (Conger ve Kanungo, 1994). Karizmatik liderliğin başlangıç ve devam eden süreçteki çekiciliği, rasyonel gerekçelerden ziyade duygusal temellere dayanmaktadır. Bu duygusal temellerin göstergesi olarak, lidere sorgusuz itaat, sadakat, bağlılık ve adanma davranışları sergilemektedir. Söz gelimi, karizmatik liderin duygusal bir kimlik belirleme süreci sayesinde astlarını etkilediği ve bunun sonucunda astların *Özkılıççı, G., Mamatoğlu, N. (2020).*

bir üst düzey amaç için kendi çıkarlarını aşmaya motive hale geldikleri söylenebilir (Howell ve Frost, 1989; Williams ve ark., 2009).

İlişki odaklı ve görev odaklı lider davranışları, rollerini yerine getirirken proaktif bir yaklaşım benimsedikleri için her iki stilde etkin liderlik biçimlerinden olduğu kabul edilmektedir (Bass, 1990). Bu iki stile uyan davranış türlerini belirlemeye yönelik çalışmalar çeşitli araştırmacılar tarafından yürütülmüştür (Brown, 2003).

Görev odaklı liderler, yapı içinde yer alan herkesin rollerini net bir şekilde tanımlamakta ve kişilerin örgütlenmelerini sağlamakta; iyi tanımlanmış örgüt modelleri, haberleşme kanalları ve iş bitirme yollarını bulmak için çaba harcamaktadırlar (Bass ve Stogdill, 1990; Fey ve ark., 2001). İlişki odaklı liderler ise, grup üyelerinin moralini ve grup ruhunu yüksek tutma arzusundadırlar. Bu liderler takipçilerine karşı ilgi ve saygı göstermekte, salt iş ilişkisinden ziyade arkadaşça ilgi ve alaka göstermekte, onların refahı için takdirlerini ve desteklerini net bir şekilde ifade etmektedirler (Bass ve Stogdill, 1990; Simonton, 1988). Bahsi geçen liderlik stillerinin hangi durumlarda daha etkili olduğu araştırmacılar tarafından üzerine düşülmüş ve araştırılmış bir konudur (Bowers ve ark., 2017; Eagly ve ark., 2003; Kaarbo ve Hermann, 1998; Morrell ve Hartley, 2006;). Türkçe alanyazında yapılan araştırmalar neticesinde siyasi lider stillerini ölçmeye yarayan herhangi bir ölçeğe rastlanmamıştır. Ancak Bass ve Avolio (1995) tarafından geliştirilen ve örgüt alan yazınında sıklıkla kullanılan Çok Yönlü Liderlik Ölçeği dönüşümcü, etkileşimci ve pasif liderlik özelliklerini değerlendirmek için kullanılmıştır. Karizmatik liderliği ölçmek için ise Conger ve Kanungo (1994) tarafından geliştirilen ve Aykanat (2010) tarafından dilimize kazandırılan bir ölçek bulunmaktadır. Söz konusu ölçekler iş ortamına uyarılan ifadeleri barındırması nedeniyle siyasi lider stillerini değerlendirmek için ideal ölçme araçları değildir. Bu nedenle Türkçe alan yazında siyasi lider stillerini ölçmeye yarayan bir ölçeğe ihtiyaç olduğu belirlenmiştir. SLDÖ farklı yaklaşımlar belirleyen siyasi liderlerin söylemlerini içermesi ve onların ayrı ayrı değerlendirilmesine olanak sunması açısından daha özgün bir ölçektir denebilir.

Yapılan açıklamalar ışığında, bu çalışmada, Ehrhart ve Klein'in (2001), iş ortamındaki yöneticilerin liderlik

stillerini belirlemek amacıyla geliştirdikleri ve Cohen ile arkadaşları (2004) tarafından siyasi liderliğe uyarlanan ölçekten esinlenilerek Siyasi Lider Değerlendirme Ölçeğinin Türkiye uyarlama çalışmasının yapılması amaçlanmıştır. SLDÖ'nin ölçüt bağımlı geçerliliği için kişilik özelliklerini ölçmeye yarayan Türk Kültüründe Geliştirilmiş Temel Kişilik Özellikleri Ölçeği kullanılacaktır. Alan yazına bakıldığında takipçilerin kişilik özellikleri ile lider tercihi arasındaki ilişkiye odaklanan çalışmalara rastlanmaktadır (Ehrhart ve Klein, 2001; Hetland ve ark., 2008; Keller, 1999; Schyns ve Sanders, 2007). Bu bilgiden yola çıkarak kişilik özellikleri ile siyasi lider tercihleri arasında anlamlı ilişkiler beklenmektedir.

Yöntem

Katılımcılar

Çalışmanın evrenini üniversite öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışmanın örneklemini kolay örneklem yöntemi ile İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesinde öğrenim gören 112 öğrenciden oluşmaktadır. Katılımcıların 92'si (%82) kadın, 20'si (%18) ise erkek öğrencidir. Katılımcıların yaş ortalaması 23'tür (SS = 3.42).

Veri Toplama Araçları

Demografik Bilgi Formu: Demografik bilgi formunda katılımcılara yaş, cinsiyet, üniversite türü, bölüm, doğum yeri, kardeş sayıları, gelir durumu, anne ve babalarının eğitim durumu, meslekleri ve yaşları, en çok yaşadıkları şehir soruları sorulmuştur.

Siyasi Lider Değerlendirme Ölçeği (SLDÖ): Cohen ve arkadaşları (2004) tarafından siyasi liderliğe uyarladıkları ve Ehrhart ve Klein'ın (2001), karizmatik liderleri diğer liderlere (görev odaklı lider ve ilişki odaklı lider) göre daha cazip gören takipçilerin karakteristiklerini anlamak için yürüttükleri çalışmada kullandıkları ölçek kullanılmıştır. Bu çalışmada, söz konusu ölçeğin adaptasyonu yapılmıştır. Üç farklı siyasi liderin seçim beyannamelerinin bulunduğu ölçek orijinal çalışmadaki haline sadık kalınarak ve Türk kültürüne uygun ifadeleri barındıracak şekilde düzenlenmiştir. Söz konusu üç liderin seçim konuşmaları ortalama sekiz cümle ve yaklaşık yüz kelime olacak şekilde ayarlanmıştır. Her bir liderin konuşması benzer bir giriş cümlesiyle başlamakta ve seçim konuşmaları kendi stillerinin davranış özelliklerini içeren ifadelerle devam etmektedir. Karizmatik liderin değerlendirildiği ölçekte bu lider, araştırmacıların ve teorisyenlerin vurguladığı gibi a) yüksek performans beklentilerini takipçilerine ileten, b) takipçilerin hedeflere ulaşma yeteneğine güven duyan, c) statükoya karşı hesaplanmış riskler alabilen ve d) değer bazlı kapsayıcı bir vizyon ve kolektif kimlik oluşturan biri olarak tanımlanmıştır (Cohen ve ark., 2004; Ehrhart ve Klein, 2001).

Görev odaklı lider, a) astlarını yüksek ancak gerçekçi performans hedefleri belirlemeye yönlendirmekte, b) çalışmalarını programlamakta ve planlamakta, c) gerekli malzeme, ekipman ve teknik yardımı sağlamakta ve d) astların faaliyetlerini koordine eden bir lider olarak karakterize edilmiştir (Cohen ve ark., 2004; Ehrhart ve Klein, 2001).

İlişki odaklı lider ise a) astlarına nezaket ve saygı ile yaklaştığı, b) astlarla olan iletişimi öne çıkardığı, c) astlara güvendiğini gösterdiği ve d) astların katkıları ve

başarıları için onları takdir ve onayla karşıladığı şeklinde tasvir edilmiştir (Cohen ve ark., 2004; Ehrhart ve Klein, 2001). Üç siyasi liderin söylemleri için Ek-1'e bakınız.

Uygulama aşamasında, üç farklı siyasi liderin seçim beyannameleri katılımcılar tarafından ayrı ayrı beş aralıklı Likert tipi ölçekle (1 = hiç katılmıyorum, 5 = tamamen katılıyorum) değerlendirmekte ve son olarak bir seçim olması durumunda hangi siyasi lidere oy vermek isteyeceklerini belirttikleri bir soruyla son bulmaktadır. Ölçeğin özgün formunun Cronbach alfa iç tutarlılık katsayıları sırasıyla; karizmatik lider .91, görev odaklı lider .92 ve ilişki odaklı lider ölçeği için .88 olarak ölçülmüştür.

Türk Kültüründe Geliştirilmiş Temel Kişilik Özellikleri Ölçeği (TKÖÖ): Bu çalışmada SLDÖ'nin ölçüt bağımlı geçerliliğini incelemek amacıyla; Gençöz ve Öncül (2012) tarafından geliştirilen Türk Kültüründe Geliştirilmiş Temel Kişilik Özellikleri Ölçeği kullanılmıştır. Kırk beş adet tanımlayıcı sıfatın bulunduğu ölçek beş'li Likert tipindedir (1 = hiç uygun değil, 2 = uygun değil, 3 = kararsızım, 4 = uygun, 5 = tamamen uygun) ve ölçekte altı temel kişilik boyutu, dışadönüklük, sorumluluk, uyumluluk, duygusal tutarsızlık, deneyime açıklık ve olumsuz değerlidir. Ölçekte sekiz adet ters madde bulunmaktadır.

Bu araştırma kapsamında Cronbach alfa katsayıları sırasıyla; dışa dönüklük .83, sorumluluk .84, uyumluluk .84, duygusal tutarsızlık .79, deneyime açıklık .69 ve son olarak olumsuz değerlik .60 olarak bulunmuştur.

İşlem

Yabancı dilden yapılan ölçek uyarlaması çalışmalarında ifadelerin uyarlama yapılacak dil ve kültüre uygun olması büyük önem arz etmektedir. Bu amaçla, ölçeğin Türkçeye uygun ifadeler barındıracak şekilde uyarlanabilmesi için öncelikle her bir liderin söylemini içeren konuşma metinleri ve ölçeklerde yer alan beşer madde, dil eşdeğerliği her iki dili de iyi derecede bilen, İngilizce Mütercim - Tercümanlık bölümünde görev yapmakta olan bir doktor öğretim üyesi ve iki uzman psikolog tarafından ayrı ayrı Türkçeye çevrilmiş, sonrasında bu çeviriler birbiriyle karşılaştırılmıştır. Araştırmacıların değerlendirmeleri sonucunda oluşturulan Türkçe formda yer alan beş maddenin anlaşılabilirliği, her bir liderin söylemleri ve karşılık gelen stiller üniversitelerin Psikoloji bölümlerinde görev yapan üç öğretim elemanı tarafından değerlendirilmiştir. Söz konusu üç liderin seçim konuşmaları ortalama sekiz cümle ve yaklaşık yüz kelime olacak şekilde ayarlanmıştır. Her bir liderin konuşması benzer bir giriş cümlesiyle başlamakta ve seçim konuşmaları kendi stillerinin davranış özelliklerini içeren ifadelerle devam etmektedir. Katılımcılardan her bir liderin seçim konuşmalarını okuduktan sonra bu konuşmaları ayrı ayrı beş aralıklı Likert tipi ölçekle (1 = hiç katılmıyorum, 5 = tamamen katılıyorum) beş soru çerçevesinde değerlendirmeleri istenmiştir (Ek-1). Ölçeğin sonunda ise bir seçim olması durumunda hangi siyasi lidere oy vermek isteyeceklerini belirtmeleri istenen bir soru yer almaktadır. Uygulama ders saatlerinde ve sınıf ortamında gerçekleştirilmiştir. Katılımcılar ölçeklere nasıl yanıt verecekleri ve diledikleri an ölçekleri doldurmayı bırakabilecekleri konusunda bilgilendirilmiştir. Uygulama öncesinde katılımcılardan yazılı aydınlatılmış onam alınmıştır. Ölçeklerin doldurulma süresi okuma ve anlama hızına göre on ila on beş dakika arasında değişmektedir. Çalışmanın Etik Kurulu Onayı Bolu Abant İzzet Baysal

Üniversitesi Sosyal Bilimlerde İnsan Araştırmaları Etik Kurulundan alınmıştır.

Bulgular ve Tartışma

Siyasi Lider Değerlendirme Ölçeğinin (SLDÖ) Faktör Yapısı

SLDÖ'nin uygulamasından elde edilen verilere faktör analizi yapılmıştır. İlk olarak her bir alt ölçeğin faktör yapısı scree plot analizi ile incelenmiş ve özdeğerlerin

(eigenvalue) bir faktör olduğu görülmüştür. Analizler sonucunda elde edilen KMO (Kaiser Meyer Olkin) değeri karizmatik lider için .84; görev odaklı lider için .88; ilişki odaklı lider için .89 olarak bulunmuştur. Analizlerde elde edilen KMO (Kaiser Meyer Olkin) değeri her bir ölçek için uygulanan örneklem sayısının ilgili analizleri yapabilmek için yeterli olduğunu göstermektedir. KMO katsayısının.60 değerinin üzerinde olması veri setinin faktörleştirilebilirliğini ve örneklem büyüklüğünün yeterli olduğunu göstermektedir (Büyüköztürk, 2010).

Tablo 1. Siyasi Lider Değerlendirme Ölçeği (SLDÖ) Faktör Analizi Sonuçları

Madde	Faktör Yüğü	Açıklanan Varyans Yüzdesi (%)	Toplam Açıklanan Birikimli Varyans Yüzdesi (%)
Karizmatik Lider			
T1	.91	83.37	83.37
T2	.86		
T3	.70		
T4	.82		
T5	.88		
Görev Odaklı Lider			
T1	.86	86.48	86.48
T2	.90		
T3	.75		
T4	.88		
T5	.94		
İlişki Odaklı Lider			
T1	.87	84.52	84.52
T2	.83		
T3	.78		
T4	.85		
T5	.88		

N = 112

Karizmatik lider alt ölçeği için yapılan analiz sonucunda ölçek maddelerinin tek faktöre yüklendiği gözlenmiştir. Bütün maddelerin yüklendiği faktör toplam varyansın %83.36'sını açıklamaktadır. Görev odaklı lider alt ölçeği için yapılan analiz sonucunda ölçek maddelerinin tek faktöre yüklendiği gözlenmiştir. Bütün maddelerin

Siyasi Lider Değerlendirme Ölçeğine (SLDÖ) Yapılan Güvenirlik Analizi Sonuçları

Siyasi Lider Değerlendirme Ölçeğinin (SLDÖ) güvenirliğine iç güvenirlik analizleri ile bakılmıştır.

yüklendiği faktör toplam varyansın %86.48'ini açıklamaktadır. İlişki odaklı lider alt ölçeği için yapılan analiz sonucunda ölçek maddelerinin tek faktöre yüklendiği gözlenmiştir. Bütün maddelerin yüklendiği faktör toplam varyansın %84.52'sini açıklamaktadır (Tablo 1).

Ölçeğin iç tutarlığına Cronbach alfa değeri ile bakılmıştır. Siyasi Lider Değerlendirme Alt ölçeklerine ait toplam korelasyonları ve Cronbach alfa iç tutarlık bilgileri aşağıda görülebilir.

Tablo 2. Siyasi Lider Değerlendirme Ölçeği (SLDÖ) (Karizmatik Lider) Maddelerine Ait İçsel Tutarlılık Analizleri

Madde	Ort.	S	Düzeltilmiş Madde Toplam Korelasyonu	Madde Elenirse Tutarlılık	İçsel Tutarlılık Katsayısı (α)
T1	2.64	1.08	.92	.928	
T2	2.69	1.11	.878	.935	
T3	2.16	1.08	.758	.955	
T4	2.47	1.13	.851	.939	
T5	2.63	1.12	.901	.931	
Toplam	12.61	5.52			.95

N = 112

Tablo 3. Siyasi Lider Değerlendirme Ölçeği (SLDÖ) (Görev Odaklı Lider) Maddelerine Ait İçsel Tutarlılık Analizleri

Madde	Ort.	S	Düzeltilmiş Madde Toplam Korelasyonu	Madde Elenirse Tutarlılık	İçsel Tutarlılık Katsayısı (α)
T1	3.11	1.15	.881	.952	
T2	3.08	1.15	.914	.947	
T3	2.57	1.16	.800	.965	
T4	2.86	1.14	.901	.949	
T5	3.07	1.12	.947	.941	
Toplam	14.69	5.72			.96

N = 112

Tablo 4. Siyasi Lider Değerlendirme Ölçeği (SLDÖ) (İlişki Odaklı Lider) Maddelerine Ait İçsel Tutarlılık Analizleri

Madde	Ort.	S	Düzeltilmiş Korelasyonu	Madde	Toplam	Madde Elenirse Tutarlılık	İçsel Katsayısı (α)	Tutarlılık
T1	3.68	1.04	.894			.938		
T2	3.69	1.08	.862			.943		
T3	3.15	1.17	.827			.950		
T4	3.49	1.13	.877			.941		
T5	3.63	1.05	.899			.937		
Toplam	17.66	5.47					.95	

N = 112

Tablo 5. Siyasi Lider Değerlendirme Ölçeğinin (SLDÖ) Alt Ölçekleri Arasındaki İlişkiler

	1	2	3
1.Karizmatik Lider	-		
2.Görev Odaklı Lider	.44**	-	
3.İlişki Odaklı Lider	.21*	.32**	-
Ort.	12.60	14.69	17.66
S.S.	5.05	5.32	5.04

* $p < .05$ ** $p < .01$

Siyasi Lider Değerlendirme Ölçeğinde yer alan üç ölçeğin birbirleriyle olan ilişkiye Pearson Korelasyon

katsayısı ile bakılmıştır. Ölçekler arasındaki ilişkilere yönelik bulgular Tablo 5’de gösterilmiştir.

Siyasi Lider Değerlendirme Ölçeğinin Ölçüt Bağımlı Geçerliliğine İlişkin Analizler

Bu araştırmada geliştirilen ölçeğin, ölçüt bağımlı geçerliliğini incelemek amacıyla geliştirilen ölçekle birlikte, Gençöz ve Öncül (2012) tarafından geliştirilen Türk Kültüründe Geliştirilmiş Temel Kişilik Özellikleri Ölçeği uygulanmıştır. Buna göre TKÖÖ’nin alt faktörlerinden dışadönüklük ile görev odaklı lider ölçeği

arasında pozitif bir ilişki olduğu gözlenmiştir ($r = .192 p < .05$). TKÖÖ’nin alt faktörlerinden sorumluluk ile görev odaklı lider ölçeği arasında ($r = .328 p < .01$) pozitif bir ilişki olduğu görülmüştür. Ayrıca TKÖÖ’nin alt faktörlerinden olan uyumluluk ile karizmatik lider ölçeği ($r = .209 p < .05$); görev odaklı lider ölçeği ($r = .221 p < .05$) ve ilişki odaklı lider ölçeği arasında ($r = .195 p < .05$) pozitif ilişkiler olduğu gözlenmiştir (Tablo 6).

Tablo 6. Siyasi Lider Değerlendirme Ölçeği (SLDÖ)’nin Alt Ölçekleri ile Türk Kültüründe Geliştirilmiş Temel Kişilik Özellikleri Ölçeğinin Alt Ölçekleri Arasındaki İlişkiler (N = 112)

TKÖÖ Alt Ölçekler	Karizmatik Lider	Görev Odaklı Lider	İlişki Odaklı Lider
Dışadönüklük	.085	.192*	.060
Sorumluluk	.019	.328**	.115
Uyumluluk	.209*	.221*	.195*
Duygusal Tutarsızlık	-.061	-.032	.036
Gelişime Açıklık	.076	.168	.069
Olumsuz Değerlik	-.089	-.090	-.058
Ort.	12.60	14.69	17.66
SS.	5.05	5.32	5.04

* $p < .05$ ** $p < .01$

Siyasi lider tercihleriyle ilişkili konulardan biri de seçmenlerin/takipçilerin kişilik özellikleridir. Bu konuda ağırlıklı olarak ideolojik yönelim ve kişiliğin ilişkisini inceleyen çalışmalar bulunmaktadır (Caprara ve ark., 2006; Schoen ve Schumann, 2007). Az sayıda olsa da siyasi lider tercihleri ile takipçilerin kişilik özelliklerini ele alan çalışmalara rastlanmaktadır (Barbaranelli ve ark., 2007; Caprara ve ark., 2007; Ehrhart ve Klein, 2001; Keller, 1999; Vecchione ve ark., 2011). ABD’de gerçekleştirilen bir çalışmada deneyime açıklık ve uyumluluk puanları yüksek olan katılımcıların Demokrat Parti’nin başkan adayı olan Kerry’e; dışadönüklük, sorumluluk ve duygusal tutarsızlık puanlarından yüksek alan katılımcıların ise Cumhuriyetçilerin adayı olan George W. Bush’a destek verdikleri ortaya konmuştur (Barbaranelli ve ark., 2007). İspanya ve İtalya’da yapılan bir çalışma, seçmen tarafından hem kendilerinin hem de adayların kişisel özelliklerinin benzer algılanmasının politik tercihi belirlemedeki önemini göstermiştir (Caprara ve ark., 2007; Vecchione, 2011). Bu durum benzerlik-çekim ilkesinden yola çıkarak seçmenlerin

politikacılara ilişkin izlenim oluşturmalarındaki yansımaları yorumlanabilir. Görev odaklı liderin özelliklerinden olan sorumluluk başta olmak üzere uyumlu ve dışadönük olmalarını takipçilerinin de bu özelliklere sahip oldukları şeklinde yorumlanabilir. Uyumluluk kişilik özelliği aynı zamanda karizmatik ve ilişki odaklı lider tercihi ile de pozitif yönde anlamlı ilişki göstermiştir. Uyumluluk kişilik özelliği ile dönüştürücü liderlik tercihi arasında anlamlı ilişkiler bulunan çalışmalar mevcuttur (Bono ve ark., 2012; Schyns ve Sanders, 2007).

Sonuç

Bu araştırmada Türkiye’deki çalışmalarda kullanılabilecek, psikometrik özellikleri görgül olarak ortaya konmuş ve uygulaması kolay bir siyasi lider değerlendirme ölçeğinin Türkçe alanyazına kazandırılması amaçlanmıştır.

Bu amaç doğrultusunda gerçekleştirilen analizler sonucunda dilimize uyarlanan Siyasi Lider

Değerlendirme Ölçeğinde yer alan her bir alt ölçek için gerçekleştirilen scree plot analizleri tek faktörlü yapıya sahip olduklarını göstermiştir.

Her bir ölçek için gerçekleştirilen güvenilirlik analizi sonuçları içsel tutarlılık katsayılarının .70'in üzerinde olduğunu göstermektedir. Bu durum her bir alt ölçeğin içsel güvenirliliğinin tatmin edici olduğunu göstermektedir.

Ölçeğin ölçüt bağımlı geçerlik testi sonuçları, her bir lider stili ölçeğinden elde edilen puanlar ile TKÖÖ'nin alt boyutlarından elde edilen puanlar arasında pozitif yönlü anlamlı ilişkiler olduğunu göstermiştir.

Ayrıca Siyasi Lider Stilleri Değerlendirme Ölçeğinde yer alan üç ölçeğin birbirleriyle olan ilişkisine bakılmış ve pozitif yönlü anlamlı ilişkiler gözlenmiştir.

Bu çalışmanın dikkate alınması gereken bir sınırlılığı olarak örneklemin sadece öğrencilerden oluştuğunu belirtmekte yarar vardır.

Siyasi lider değerlendirme ölçeğini ileriki çalışmalarda farklı örneklemeler kullanarak araştırmak faydalı olacaktır. Bu bağlamda örneklem sayısı artırılarak farklı yaş gruplarında ve farklı alt kültürlerde ölçek uygulanarak yeni çalışmalar gerçekleştirilebilir.

Beyannameler

Etik Onayı ve Katılım Onayı

Çalışmanın Etik Kurulu Onayı Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimlerde İnsan Araştırmaları Etik Kurulundan alınmıştır. İnsan Araştırmaları Etik Kuruluna 20.06.2018 tarihli yapılan başvuru (Protokol NO. 2018/163) kurulumuzun 09.07.2018 tarihli ve 2018/06 toplantısında değerlendirilerek etik olarak uygun bulunmuştur. Uygulama öncesinde katılımcılardan yazılı aydınlatılmış onam alınmıştır.

Yayın İzni

Uygulanamaz

Veri ve Materyallerin Mevcudiyeti

Mevcut çalışma sırasında kullanılan ve / veya analiz edilen veri kümeleri, makul talep üzerine ilgili yazardan temin edilebilir.

Çıkar Çatışması

Yazarlar çıkar çatışması olmadığını beyan eder.

Finansman

Uygulanamaz

Yazar Katkıları

GÖ alanyazın taraması yapmış, verileri toplamış ve analiz etmiştir. NM alanyazın taramasına katkılarda bulunmuş, analizlerin yorumlanmasına katkı sunmuş ve makalenin yazılmasında katkı sağlamıştır. Tüm yazarlar makalenin son halini okumuş ve onaylamıştır.

Teşekkürler

Uygulanamaz

Kaynaklar

Anderson, N., Öneş, D. S., Sinangil, H. K. ve Viswesvaran, C. (2009). *Endüstri, iş ve örgüt psikolojisi el kitabı 2. cilt: örgüt psikolojisi*, İstanbul: Literatür Yayınları.

Aykanat, Z. (2010). Karizmatik Liderlik ve Örgüt Kültürü İlişkisi Üzerine Bir Uygulama. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karaman.

Barbaranelli, C., Caprara, G. V., Vecchione, M. ve Fraley, C. R. (2007). Voters' personality traits in presidential elections. *Personality and Individual Differences*, 42(7), 1199-1208.

Bass, B. ve Avolio, B. (1995). MLQ multifactor leadership questionnaire. Mind Garden.

Bass, B. (1990). *Bass & Stogdill's handbook of leadership* (3rd Ed.), New York: The Free Press.

Bass, B. M. ve Avolio, B. J. (1996). Multifactor leadership questionnaire. *European Journal of Psychological Assessment*.

Bono, J. E., Hooper, A. C. ve Yoon, D. J. (2012). Impact of rater personality on transformational and transactional leadership ratings. *Leadership Quarterly*, 23(1), 132-145.

Bowers, M. R., Hall, J. R. ve Srinivasan, M. M. (2017). Organizational culture and leadership style: the missing combination for selecting the right leader for effective crisis management. *Business Horizons*, 60(4), 551-563.

Brown, B. B. (2003). Employees' Organizational Commitment and Their Perceptions of Supervisors' Relations-Oriented and Task-Oriented Leadership Behaviors. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Virginia Tech.

Büyükköztürk, Ş. (2010). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem Akademi. Caprara, G. V., Barbaranelli, C. ve Zimbardo P. G. (1999). Personality profiles and political parties. *Political Psychology*, 20(1), 175-197.

Caprara, G. V., Schwartz, S., Capanna, C., Vecchione, M. ve Barbaranelli, C. (2006). Personality and politics: values, traits, and political choice. *Political Psychology*, 27(1), 1-28.

Caprara, G. V., Vecchione, M., Barbaranelli, C. ve Fraley, R. C. (2007). When likeness goes with liking: the case of political preference. *Political Psychology*, 28(5), 609-631.

Cherulnik, P. D., Donley, K. A., Wiewel, T. S. R. ve Miller, S. R. (2001). Charisma is contagious: the effect of leaders' charisma on observers' affect. 1. *Journal of Applied Social Psychology*, 31(10), 2149-2159.

Cohen, F., Solomon, S., Maxfield, M., Pyszczynski, T. ve Greenberg, J. (2004). Fatal attraction: the effects of mortality salience on evaluations of charismatic, task-oriented, and relationship-oriented leaders. *Psychological Science*, 15(12), 846-851.

Conger, J. A. ve Kanungo, R. N. (1994). Charismatic leadership in organizations: perceived behavioral attributes and their measurement. *Journal of Organizational Behavior*, 15(5), 439-452.

Eagly, A. H., Johannesen-Schmidt, M. C. ve Van Engen, M. L. (2003). Transformational, transactional, and laissez-faire leadership styles: a meta-analysis comparing women and men. *Psychological Bulletin*, 129(4), 569-591.

Ehrhart, M. G. ve Klein, K. J. (2001). Predicting followers' preferences for charismatic leadership: the influence of follower values and personality. *The Leadership Quarterly*, 12(2), 153-179.

Elgie, R. (1995). *Political leadership in liberal democracies*. London: Macmillan International Higher Education.

Fey, C. F., Adaeva, M. ve Vitkovskaia, A. (2001). Developing a model of leadership styles: what works best in Russia? *International Business Review*, 10(6), 615-643.

Gençöz, T. ve Öncül, Ö. (2012). Examination of personality characteristics in a Turkish sample: Development of basic personality traits inventory. *The Journal of General Psychology*, 139(3), 194-216.

Hermann, M. G. (2005). *Assessing leadership style: A trait analysis*. In J. Post (Eds.), *The psychological assessment of political leaders* (pp. 178-212). USA: The University of Michigan Press.

Hetland, H., Sandal, G. M. ve Johnsen, T. B. (2008). Followers' personality and leadership. *Journal of Leadership & Organizational Studies*, 14(4), 322-331.

Howell, Jane J. M. ve Frost, P. J. (1989). A laboratory study of charismatic leadership. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 43(2), 243-269.

Kaarbo, J. ve Hermann, M. G. (1998). Leadership styles of prime ministers: How individual differences affect the foreign policymaking process. *The Leadership Quarterly*, 9(3), 243-263.

Keller, T. (1999). Images of the familiar: Individual differences and implicit leadership theories. *Leadership Quarterly*, 10(4), 589-607.

Kellerman, B. (2012). *The end of leadership*. New York, NY: Harper Business.

Morrell, K. ve Hartley, J. (2006). A model of political leadership. *Human Relations*, 59(4), 483-504.

Rhodes, R. A. ve Hart, P. (2014). *The oxford handbook of political leadership*. United Kingdom: Oxford University Press.

Schoen, H. ve Schumann, S. (2007). Personality traits, partisan attitudes, and voting behavior. Evidence from Germany. *Political Psychology*, 28(4), 471-498.

Schyns, B. ve Sanders, K. (2007). In the eyes of the beholder: Personality and the perception of leadership. *Journal of Applied Social Psychology*, 37(10), 2345-2363.

Simonton, D. K. (1988). Presidential style: Personality, biography, and performance. *Journal of Personality and Social Psychology*, 55(6), 928-936.

Vecchione, M., González Castro, J. L. ve Caprara, G. V. (2011). Voters and leaders in the mirror of politics: Similarity in personality and voting choice in Italy and Spain. *International Journal of Psychology*, 46(4), 259-270.

Weber, M. (1946). *The sociology of charismatic authority*. In Gerth, H. H. ve Mills, C. W. (Eds.) *From Max Weber: essays in sociology* (pp. 245-252). New York, NY: Oxford University Press.

Williams, E. A., Pillai, R., Lowe, K. B., Jung, D. ve Herst, D. (2009). Crisis, charisma, values, and voting behavior in the 2004 presidential election. *The Leadership Quarterly*, 20(2), 70-86.

Young, O. R. (1991). Political leadership and regime formation: on the development of institutions in international society. *International Organization*, 45(3), 281-308.

Ek 1. Siyasi Lider Değerlendirme Ölçeği (SLDÖ)

Aşağıda, yaklaşmakta olan seçimlerde aday olan 3 siyasi liderin seçim kampanyalarındaki konuşmaları yer almaktadır. Her bir liderin seçim konuşmalarını okuduktan sonra aşağıda yer alan sorular doğrultusunda değerlendiriniz. Son olarak olası bir seçimde bu 3 liderden hangisine oy vereceğinizi belirtiniz.

(I)

Bu büyük ülke için mükemmel bir devlet başkanı olacağım, çünkü bu devlete ve ülkenin geleceğine kendimi adadım. Vizyonumu milletvekillerime aşımak için çok çalışacağım. Kendim ve bakanlarım için yüksek standartlar belirledim ve bu yüksek standartlara ulaşmak adına herkesin elinden gelenin en iyisini yapmasını bekliyorum. Ayrıca tüm vatandaşlarımın ne kadar başarılı olabileceğini, büyük devletimize ve ülkemize sunacak çok şeyleri olduğunu anlamalarını istiyorum. Amacım önceki liderlerden farklı yollar izlemek ve seçmenlere ilerlemenin nasıl sağlanabileceğini göstermektir. Devletimizin ve ülkemizin inşasında her bir vatandaşımın taşın altına elini koyacağına yürekten inanıyorum. Sizler sıradan vatandaşlar değil, sizler özel bir devletin ve ülkenin parçasısınız ve birlikte çalışarak fark yaratabiliriz.

Aşağıda verilen tüm ifadeleri dikkatli bir şekilde okuyunuz. İfadenin karşısında yer alan seçeneklerden görüşlerinize en uygun olanı işaretleyiniz.

Hiç Katılmıyorum	Biraz Katılmıyorum	Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	Oldukça Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1	2	3	4	5

1	Bu adayın topluma ne kadar katkıda bulunabileceğine inanıyorsunuz?	(1) (2) (3) (4) (5)
2	Bu aday seçilirse, bu ülkede yaşamaktan ne kadar keyif alırsınız?	(1) (2) (3) (4) (5)
3	Bu adaya ne derece hayransınız?	(1) (2) (3) (4) (5)
4	Bu adayın inançlarını kendi inançlarınızla ne kadar uyumlu buluyorsunuz?	(1) (2) (3) (4) (5)
5	Bu aday ne derece ideal bir lider olurdu?	(1) (2) (3) (4) (5)

(II)

Bu ülke için mükemmel bir devlet başkanı olacağım, çünkü belirlediğim tüm hedefleri gerçekleştirebilirim. Hedeflerimize ulaşmak için milletvekili ve bakanların yapmaları gerekenleri ve sorumluluklarını net bir şekilde ortaya koyacağım. Çalışma arkadaşlarımı ulaşılmaz standartlarla boğmayıp, onlara gerçekçi ama zorlayıcı hedefler vereceğim. Dünyayı değiştirmek için söz vermiyorum; önümüzdeki hedefler gerçekçi ve bir o kadar zorlayıcıdır. Yapılması gerekenlere ilişkin son derece detaylı bir plan hazırlanması için çok özenli davranıyor ve belirsizlik ve anlaşmazlıklara izin vermiyorum. Kendim ve çalışma arkadaşlarım için belirlediğim hedefleri gerçekleştirmek için ülke çapında planları devreye sokacağım. Her bir partimizin özel bir rolü ve görevi bulunmaktadır. Bu roller ve görevler yüksek verimlilikle sergilenecektir. Partilerimizin görevlerini kaliteli bir şekilde yapmaları için her zaman destek olacağım ve bu işlerin takipçisi olacağım.

1	Bu adayın topluma ne kadar katkıda bulunabileceğine inanıyorsunuz?	(1) (2) (3) (4) (5)
2	Bu aday seçilirse, bu ülkede yaşamaktan ne kadar keyif alırsınız?	(1) (2) (3) (4) (5)
3	Bu adaya ne derece hayransınız?	(1) (2) (3) (4) (5)
4	Bu adayın inançlarını kendi inançlarınızla ne kadar uyumlu buluyorsunuz?	(1) (2) (3) (4) (5)
5	Bu aday ne derece ideal bir lider olurdu?	(1) (2) (3) (4) (5)

(III)

Bu ülke için mükemmel bir devlet başkanı olacağım çünkü vatandaşların refahını önemsiyorum. Çalışma arkadaşlarımla görüş ve önerilerini her zaman dikkate alacağım ve onların görüşlerini aktarmalarını sağlayacak iletişim kanallarını aktif tutacağım. İletişim kurduğum herkese dikkat ve saygıyla yaklaşıyorum. Vatandaşların yaşadıkları sorunlarla yakından ilgileneceğim. Siyasi gerginlik ne kadar yüksek olursa olsun, dostane, dürüst, adil ve saygılı olmayı taahhüt ediyorum. Tüm yeni programlar ve politikalar hakkında herkesi bilgilendiriyorum ve her zaman önerilere açığım. Tüm vatandaşları devletlerinin gelişiminde aktif bir rol üstlenmeye davet ediyorum ve her bireyin fark yaratabileceğine inanıyorum. Her bir vatandaşımın katkısını takdirle karşılamaktayım.

1	Bu adayın topluma ne kadar katkıda bulunabileceğine inanıyorsunuz?	(1) (2) (3) (4) (5)
2	Bu aday seçilirse, bu ülkede yaşamaktan ne kadar keyif alırsınız?	(1) (2) (3) (4) (5)
3	Bu adaya ne derece hayransınız?	(1) (2) (3) (4) (5)
4	Bu adayın inançlarını kendi inançlarınızla ne kadar uyumlu buluyorsunuz?	(1) (2) (3) (4) (5)
5	Bu aday ne derece ideal bir lider olurdu?	(1) (2) (3) (4) (5)

Seçim olsa bu üç adaydan hangisine oy verirsiniz?

I

II

III